

OKUL-AİLE İŞBİRLİĞİ'NİN ÇOCUĞUN EĞİTİMİNE ETKİLERİ

Nevin SAYLAN*

ÖZET

Eğitimin kalitesini ve öğrenci başarısını artırmak için, yirminci yüzyılın etkili teorilerinden biri olan okul-aile işbirliğini her düzeydeki okulda sağlama eğitimi ilgilenenler arasında çok beğenilen bir fikir haline gelmiştir.

Bu yazının amacı, okul-aile işbirliğinin önemini vurgulayarak etkili işbirliğini sağlayabilmek için aileye ve okula düşen görevleri belirtmektir.

SUMMARY

The Effects of Parent Participation in School on Childs's Education

To increase the effectiveness of the school's work and student's achievement, parent involvement, at all levels, one of the influential theories of the twentieth century has become an increasingly popular idea among all those involved with education.

It is the purpose of this paper to show importance of the parent participation in school and to point out parent's and school's to have effective cooperation between school and home.

* Yard. Doç. Dr.; Necatibey Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

Eğitim s¼recinde yararlanılmak üzere ¼đrencinin kabiliyetini, başarisını, davranışını, zekasını vb. fakt¼rleri inceleyen ¼ok sayıda teori ve araştırma bulunmaktadırdır. Bu ¼alıřmaların sonu¼larına bağlı olarak, eğitimciler ¼đrencinin okuldaki başarisını artıracak, toplumda iyi ve başarılı vatandaş olmasını sağlayacak yollar bulmaya ve geliştirmeye ¼alıřmaktadırlar. Bu amaca ulaşmak i¼in ¼nerilen ve savunulan fikirlerden biri ¼ocuđun etkileştiği ¼evredeki b¼t¼n kişi, nesne ve olayların kontrol altına alınmasını da i¼eren okul-aile işbirliğidir.

Eğitim ve ¼đretim aile-okul-¼evre ortamında ger¼ekleřtirilmeye ¼alıřılmaktadır. Bu ortamlar s¼rekli birbirleriyle etkileşim halindedirler ve birbirlerini etkilemektedirler. Bunlar arasında olumlu ve uygun bir bağ kurulduğu zaman ancak, eğitim ve ¼đrenme istenilen d¼zeyde meydana gelir. ¼đrenmenin oluşması i¼in ¼đretme s¼recinin ¼ocuđun evde-okulda-¼evredeki yaşantılarına dayandırılmasını ¼neren okul-aile-¼evre işbirliği yaklaşımı, ¼zellikle 1960'lı yıllardan sonra, hemen hemen herkes tarafından kabul edilen etkili bir teori haline gelmeye bařlamıřtır¹.

Yapılan araştırmalar okul-aile işbirliği programlarına erken yaşlarda başlanılmasının (ana okulunda) ve okul yılları boyunca s¼rd¼r¼lmesinin ¼ocukların davranışlarını ve akademik başarılarını etkilediğini ve olumlu y¼nde arttırdığını g¼stermektedir. Ayrıca ¼ocuđun gelişimi de erken ve devamlı okul-aile işbirliğinden ¼nemli derecede etkilenmektedir².

işbirliği i¼in ¼ok zaman ayıran ana-babalar okulu ve ¼ocuklarını zaman ayırmayan ana-babalardan daha iyi anlama fırsatına sahip olmaktadırlar. Ana-babaların okul-aile işbirliğine katılma oranının y¼ksek olması ¼ocuđun zekasını ve başarı puanını okulun kalitesinden d¼rt misli fazla etkilemektedir³.

Okul-aile işbirliği ¼ocuđun okul ¼alıřmalarının etkinliğini b¼y¼k oranda arttırmaktadır. Ayrıca ¼ocukların evde ve okulda kendilerini emniyette hissetmelerine ve dengeli olmalarına da yardım etmektedir⁴.

Bireylerin sağlıklı bir şekilde eğitilmelerinde olumlu bir ¼evrenin şart olduğu kabul edilmektedir. ¼ocukların sağlıklı olarak b¼y¼me ve gelişmeleri okul ve ailenin etkili işbirliğiyle oluşturulan planlı ¼evre etkinlikleriyle kolaylařtırılabilir⁵. ¼ocuklar i¼in planlı ve olumlu ¼evre etkinlikleri yaratabilmek i¼in ana-babalar sık sık okula gelmeli, okulun ¼eřitli faaliyetlerine katılmalıdırlar. Okul ana-

- 1 Sandro Anselmo; "Parent Involvement in Schools", Clearing House 50 (March, 1977), p. 297.
- 2 Jarold P. Bauch, P.M. Vietza and Vivian D. Morris; "What Makes the Difference in Parenteral Participation?", Childhood Education 50 (1973), pp. 47-53.
- 3 Anselmo, p. 278.
- 4 M. L. Saylor, Parents: Active Partners in Education, Washington D.C., American Association of Elementary, 1971, p. 25.
- 5 James C. Schmidt and John W. Atlas; "Teaecher Parent Communication: A Consulting Model", The School Counselor, 23 (May, 1975), pp. 346-353.

babalara okulda çocuklarıyla konuşma, tartışma ve çalışma ortamı yaratmalıdır. Ana-babalar okul ile sıkı bir ilişki içinde bulunurlarsa, okulu sık sık ziyaret ederler ve çeşitli etkinliklere katılırlarsa çocukların evden okula geçişi ve uyumu kolaylaşabilir. Okuldaki çalışma ve tartışma konuları evde de rahatlıkla devam ettirilebilir⁶.

Genellikle ana-babalar çocuklarının okullarıyla ve eğitimiyle büyük oranda ilgilenmekte, çocuklarının eğitiminde sorumluluklar yüklenmek istemekte, okulların kendilerine çeşitli şekillerde işbirliği fırsatları vermelerini arzu etmektedirler⁷. Ayrıca, çocuğun evdeki yaşantısı onun öğrenmedeki başarısını da etkilemektedir. Bu nedenlerle, okul-aile işbirliğini geliştirmek ve çocuğun okul ve evdeki öğrenme yaşantılarını bütünleştirmek gerekir. Okul ve ev olumlu işbirliğini ve bütünleşmeyi sağladıkları oranda, özellikle küçük çocukların evden okula, okuldan eve geçişi ve uyumu rahatlıkla gerçekleştirilebilir⁸.

Ana-babalar çocuklarının ilk öğretmenleri, evde bir eğitim kurumu olduğu için eğitim işi en mükemmel okul tarafından bile tek başına gerçekleştirilemez⁹. Çocuklarının ilk öğretmenleri olarak ana-babalar çocuklarına anlamlı davranışlar kazandırma sorumluluğunu taşırlar ve çocuklarının hatırı için öğretmenlere çeşitli şekillerde yardım etmeye çalışırlar¹⁰. Aileler çocuklarının yaşamında ve başarısında önemli değişikliklere sebep olabilmektedirler¹¹. Bu nedenlerle, eğer öğrencilerin davranışları olumlu yönde geliştirilmek isteniyorsa, okul aile işbirliği yapılmalı, etkinlikler ailelerin imkanlarına göre düzenlenmelidir. Çocuğun eksikliklerini okulda olduğu kadar evde de giderebilmesi için fırsatlar yaratılmalıdır. Çünkü, eksikliklerini gidermede ailesine güvenen çocuk, sadece öğretmene bağlı olan çocuktan daha istekli ve etkili olarak eğitimle ilgili etkinliklere atılmaktadır¹². Aile ve okul birbirleriyle direkt olarak bağ kurarlarsa ve birlikte çalışırlarsa, çocuğun toplumu anlamasını sağlayan çok çeşitli sosyal ve eğitimsel olanakları yaratabilirler.

Çocuk ev ile okul arasında büyümekte ve çocuğun okul dışı yaşantılarının çoğu evde geçmektedir. Bu nedenle, okulun ana amacı okul ile ev arasında en

-
- 6 Patricia J. Eggleston and Suzanne L. McFarland; "Home School Interface Patterns: Parent Involvement in Day Care Centres and Preschools", Viewpoints, 51 (January, 1975), pp. 23-30.
 - 7 James M. Lipham and James A. Hoeh Jr.; The Principalship Foundation and Functions, New York: Harper and Row, Publishers, 1974, p. 35.
 - 8 Eggleston and McFarland, pp. 23-30.
 - 9 Dorothy Rich; "Family as Educator: A Letter to Principals", The National Elementary Principal, 55 (May 1976), pp. 71-77.
 - 10 G. Ginsberg; "Partnership in Program for Gifted; Parent Community Resources", NASSP Bulletin, 60 (March 1976), pp. 38-45.
 - 11 R.G. Bridge; "Parent Participation in School Innovation", Teachers College Record, 77 (February 1976), pp. 366-384.
 - 12 Eugene Litwak; "Linking School and Community", The National Elementary Principal, 50 (May-June 1975), pp. 35-41.

mükemmel ilişki ve işbirliğini yaratabilecek, çocuğun evdeki yaşantıları ile okuldaki yaşantılarının etkileşerek bütünleştirilmesini sağlayacak bir programı geliştirmek olmalıdır. Okulun en önemli görevi ise, ailelerle her gün iletişim ve ilişki kurarak öğrenme yaşantılarının etkileşimini en iyi şekilde gerçekleştirmek olmalıdır. Bu görev yerine getirildiği zaman aile üyeleri ve okul omuz omuza çalışmanın mutluluğunu paylaşabilirler¹³. Okul ailelerle sürekli iletişim ve ilişki kurduğunda ailelerin yaşayış şekillerini ve sosyo-ekonomik koşullarını rahatlıkla öğrenebilir. Böylece ailelere ve onların yaşayış şekillerine gerçek saygıyı gösterebilir. "Bu durumu ihmal etme, okul-aile işbirliğini yaratma çabalarının hepsini geçersiz hale getirebilir"¹⁴.

Genellikle öğrenciler öğretmenlerinin istedikleri gibi davranmaktadırlar. Çünkü öğretmenler çocuğun yaşamını, gelişimini ve başarısını etkilemede, gözlemede ve tanımlamada önemli bir pozisyona sahiptirler. Öğretmenler ana-babalarla sık sık ilişki kurarlarsa, işbirliği yaparlarsa, müşterek amaçları olan "çocuğun eğitim ve öğretimini kolaylaştırma" da herşeyi onlarla paylaşırlarsa; anne ve babaların kendilerine güvenmelerini sağlayabilirler ve okulla işbirliği yapma arzularını arttırabilirler¹⁵.

Çocukların eğitiminde başarılı olabilmek için gerek öğretmenler gerekse okul her türlü konuda ailelerle işbirliği halinde çalışmalıdırlar. Okul programının geliştirilmesi ve değiştirilmesinde bile ana-babalar söz sahibi olmalıdırlar. Okul ana-babalara okulun amaçlarını ve koşullarını açıklamalı ve ana-babalar çocuklarının eğitimi konusunda aynı fikirde olup olmadıklarını okulla birlikte kontrol etmelidirler. Bu şekilde ana-babalara fikirlerinin hoş karşılandığı ve çocuklarının sağlıklı bir şekilde eğitilmeleriyle ilgili konularda söz hakkı verildiği gösterilerek onların fikirlerini ve görüşlerini ifade etmede cesaretli hale gelmeleri sağlanabilir¹⁶.

Etkili ve başarılı okul-ile işbirliğini yaratmak için, okul:

1. Ev ziyaretleri düzenleyebilir.
2. Ana-babalar, öğretmenler ve çocukların katılacakları gezi, gözlem, konferans, gece gibi etkinlikler planlayabilir.
3. Ana-babalardan sınıf-içi kaynak kişi olarak yararlanabilir.
4. Ana-babaların tartışma ve iş gruplarına katılmalarını sağlayabilir.
5. Mesleki rehberlikte ana-babalardan yararlanabilir.
6. Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde ana-babalardan yardımcı öğretmen olarak yararlanabilir.

13 Alfred J. Kahn; "School, Family and Neighborhood: The Theory and Practice of School-Community Relations", Teacher College Record, 77 (September 1975), pp. 134-136.

14 Eggleston and McFarland, pp. 23-30.

15 Schmidt and Atlas, pp. 346-353.

16 Sayler, p. 45.

7. Ana-babalara okulun kaynaklarını kullanma fırsatları verebilir.

8. Ana-babaların çocuklarıyla birlikte çalışabilecekleri ve ucuz öğretim materyalleri yapabilecekleri iş atölyeleri düzenleyebilir.

Bu ve benzeri etkinliklerle okul işbirliğini sağladığı zaman, sınıf ve okul dışı öğrenmeyi gerçekleştirmede ana-babalara yardım eden bir merkez haline gelebilir.

Okul aile işbirliğinde başarılı olabilmek için, işbirliği programı ana-babaların hemen hepsini içine almalıdır. Aileler okul tarafından zorlandıkları veya çocuklarının eğitiminde olumlu veya olumsuz etkisi olabileceği düşüncesi ile değil, gönüllü olarak aktif bir şekilde işbirliği yapmaya özendirilmelidir. Bunu yapabilmek için ana-babalar okuldaki karar verme sürecine katılmalıdırlar.

Okul-aile işbirliği olumlu ve etkili bir şekilde sağlandığı takdirde; anne ve babalar okulu, problemlerini, öğrenmenin nasıl oluştuğunu anlarlar ve öğretme-öğrenme sürecinde aktif rol alma çabasını gösterirler. Çocuklar özellikle küçük yaşta güven duygusu hissederler, uyumlu, sağlıklı ve başarılı olurlar; öğretmenler çocukları, aile üyelerini ve problemlerini daha iyi anlayarak öğrenme-öğretme ortamını sağlıklı ve etkili bir eğitim için düzenlemeye çalışırlar.

Çocuk okul-aile ve toplum içinde büyümekte ve gelişmektedir. Herşeyi bu üçlü çevre içinde, bunlarla etkileşerek öğrenmektedir. Okul ve ev çevresindeki farklılıklar, her gelişim döneminde ve bir sonraki dönemde, çocuğun başarısının kalitesinde farklılıklar ortaya çıkarır. Bu nedenle, okul ve ev sürekli ilişki içinde olmalıdırlar ve işi beraber yapmanın mutluluğunu paylaşmalıdırlar.